

RIKOSS

Poljudnoznanstvena revija s področja ljudi z okvaro vida

številka 1 / 2014

KOLOFON

RIKOSS

Poljudnoznanstvena revija s področja ljudi z okvaro vida
letnik 13, številka 1 / 2014
ISSN 1854-4096

Izhaja 4-krat letno v elektronski in zvočni obliki in je brezplačna.
Spletna stran: <http://www.zveza-slepih.si/rikoss/>
Izdaja: [Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije](#)

Odgovorni in tehnični urednik: [Marino Kačič](#)
Uredniški odbor / sodelavci: Brane But, Jože Gregorc, Metka Pavšič, Jure Srebrovič,
Slavica Bukovec Zupanič

V reviji se objavlja priporočila in izsledke testiranj nove specialne IKT opreme, strokovne članke o spoznanjih z relevantnih področij, možnostih za izobraževanje, delo, prosti čas, o izkušnjah v povezanosti/vključenosti, o osebnih življenjskih in delovnih izkušnjah ljudi z okvaro vida, njihovih svojcev, strokovnjakov vseh podpornih služb in drugo. Vsi prispevki so avtorizirani, avtentični in se nanašajo na področje "ljudje z okvaro vida".

=====
Avtorske pravice za prispevke, sprejete v objavo, pripadajo reviji Rikoss. Uredništvo si pridržuje pravico preurediti ali spremeniti dele besedila, če tako zahteva jasnost in razumljivost, ne da bi o tem prej obvestili avtorja. Avtorji prispevkov so odgovorni za avtentičnost besedila in svoja stališča.

© Revija Rikoss (ime, oblika in vsebina) je zaščiten z zakonom o avtorskih pravicah. Revija ali katerikoli njen del ne smeta biti razmnožena ali spremenjena v kakršni koli obliki (elektronski, zvočni, tiskani ali drugi obliki) brez predhodnega pisnega dovoljenja lastnikov avtorskih pravic: © Revija RIKOSS in Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije.

[Domov](#) [Uredništvo](#) [Naročite brezplačen Rikoss](#)

=====

KAZALO

UVODNIK: Razgaljamo stereotipe glede delovnih (ne)zmožnosti ljudi z okvaro vida
Marino Kačič

AVTOPORTRET: Portret Sandija Novaka
Od Koraka do maratona

POPOTNIŠKI UTRINKI: Gruzija in Armenija – nepoznana bisera Zakavkazja
(1. Del)
Darja Leskovšek

INTEGRACIJA: Talent, volja in energija - slabovidni slikarji potrebujejo vse to
Slavica Bukovec Zupanič

NOVOSTI IZ INVALIDSKEGA VARSTVA: Izvajalci zaposlitvene rehabilitacije
2014-2020
Brane But

DOBRO JE VEDETI: Večerja v temi
[Ne gre za podporo iz sočutja, ampak za projekt vključevanja na trg dela, videčim pa želimo ponuditi zanimivo izkušnjo.]
Damijana Dušak

PAMETNI TELEFONI: Dve slovenski knjižni aplikaciji; Biblos in MCobiss
Jožef Gregorc

NAMIGI IN NASVETI: Zaščitimo domače Wi-Fi omrežje, Nastavimo uro samodejnega izklopa našega računalnika
Brane But

OGLASNA DESKA: Bo projekt Večerja v temi prešel v podjetniško obliko?
Slavica Bukovec Zupanič

NOVIČKE: Nov program - Pametni koledar za slepe za Windows, brezplačno dobralnika zaslona Window Eyes for Windows, Jaws 15 z revolucionarno novostjo touch cursor, Izšla zadnja različica Talksa 5.50 za Nokije, Sistem piano z enim plačilom nudi kar 35 storitev na enem mestu, Za določitev datuma vaše poroke se lahko posvetujete s Facebookom, Windows 9 se razvija hitreje od pričakovanj
Jure Srebrovič

UVODNIK: Razgaljamo stereotipe glede delovnih (ne)zmožnosti ljudi z okvaro vida

Avtor: *Marino Kačič*

Lektoriranje: Albert Kolar

[Pošljí komentar](#)

Splošna predstava o stereotipu je, da je to nekaj negativnega in da so nekakšna obča resnica, čeprav morda ne povsem točna, pa vendar. V tej številki revije Rikoss (1 / 2014) so objavljeni trije članki, iz katerih lahko razberemo, da splošno znani negativni stereotipi o ljudeh z okvaro vida ne držijo povsem. Dotaknili se bomo tudi pozitivnih stereotipov, ki pa se izkaže, da so lahko enako nevarni kot bolj znani negativni.

Beseda stereotip (iz ang. stereotype) je izoblikovano mnenje, široko razširjena, trdna in pretirano poenostavljena predstava ali ideja o določenem tipu osebe (Oxford Dictionary of English 2005), je simbolična ali shematska karakterizacija določene skupine, ki se naslanja na rutinske sodbe, klišeje (Dictionnaire de français Larousse) oziroma ustaljena ali pogosto ponavljajoča se oblika nečesa (Slovar slovenskega knjižnega jezika 1998). Stereotipi so torej lastnosti, za katere se predpostavlja, da so povezane z določeno skupino. V tem primeru stereotipi vplivajo na naša pričakovanja, ki jih imamo do določene skupine, vplivajo na način, kako si razlagamo njihovo obnašanje in vplivajo na naše obnašanje v odnosu do njih ter s tem na njihovo obnašanje do nas (Schneider 2004).

Stereotipi (klišejsko ravnanje) niso nujno sami po sebi negativni, so pa nujni za poenostavitev funkcioniranja in jim zato lahko rečemo pozitivni. Stereotipi pa so zato, ker so v skladu z lastnostjo kategorij, da posplošujejo, ravnajo klišejsko. Primeri tega so poimenovanja kategorije za upravljanje (npr. statistična kategorija; v kategoriji slepih je okrog 80 % starostnikov in le slaba 2 % rojenih slepih). Stereotipi postanejo običajno negativni, ko so povezani s predsodki. Predsodki pa se nanašajo na afektivne reakcije v skladu s temi skupinami, ki jim pripadajo (Schneider 2004). Predsodek v tem kontekstu razumemo kot neustrezno, velikokrat povsem zgrešeno in pogosto z negativnimi moralnimi normami prežeto predstavo o posameznih lastnostih, ki naj bi jih imeli vsi pripadniki določene socialne kategorije, kar vključuje tudi njihovo predstavo o sebi. Primeri takih stereotipnih predsodkov so: slepi /slabovidni so šibki in zato potrebni usmiljenja (razvrednotenje); slišijo več kot normalen človek (idealiziranje); slepi živijo v temi (dejansko spada v kategorijo amaurosis le izjemno mali delček tistih z diagnozo slep, pa še tedaj je stvar razprave, kaj je v tem primeru tema); ne zmorejo delati stvari, ki jih jaz kot videč ne bi mogel, ko zaprem oči (sklepanje tipa, ali lahko osnovnošolček napiše fakultetno diplomsko nalogo – zagotovo ne, jo pa verjetno bo, če bo uspešno opravil potrebno izobraževalno pot vse do konca fakultete).

Stereotipiziranje (stereotipno razumevanje in ravnanje) je torej predpostavljanje vnaprej, da ima določena skupina ali njen posameznik določene lastnosti zgolj zato, ker se na podlagi posplošenih mnenj, brez preverjanja, samoumevno meni, da jih zagotovo ima. Ta proces poenostavljanja (stereotipnega vedenja) se začne v tistem trenutku, ko srečamo človeka in na njem prepoznamo znake neke socialno nezaželene kategorije (manjkajoča roka, invalidski voziček, fiksirano oko, ki ne vidi, bela palica, temna očala, temna koža, sporazumevanje s kretnjami in drugi znaki, ki

so v družbi prepoznani kot merilo določene socialne kategorije, med katere sodijo tudi imena teh socialno neželenih kategorij ali diagnoz, kot na primer slepi in slabovidni, slep/slaboviden, slepa/slabovidna oseba, invalid, invalidna oseba.

V članku Večerja v temi je opisan projekt, ko je Zavod za slepo in slabovidno mladino Ljubljana usposobil tri ljudi, ki imajo okvaro vida, za t.i. slepe natararje. Čestitamo njim, izvajalcem in pobudnici. Očitno lahko ljudje, ki ne vidijo, nosijo krožnike, polne hrane, kozarce in steklenice, in z vsem tem postrežejo videčim ljudem. Ti videči gostje, postreženi v temi pa, kakor lahko razberemo iz članka, eni bolj, drugi manj, doživljajo strahove in tesnobe zaradi teme. Upajmo, da ne bo iz tega nastal splošen sklep, da vsi, ki imajo okvaro vida, doživljajo strah in tesnobo, saj bi v tem primeru to postal nov stereotip o slepih. Sprašujemo se, kakšnemu namenu služi fraza »slepi natarar«? Ali preprosto dejstvu, da je nekdo, ki spada v kategorijo slepih, usposobljen za natararja (pozitivni stereotip), ali pa se želi poudariti, da je nekdo usposobljen za natararja kljub temu, da je slep (negativni stereotip).

V članku Bo projekt Večerja v temi prešel v podjetniško obliko? je opisana gospa, ki ima sama hude težave z vidom, a dela kot organizatorica gostišča in organizira prilagajanje prostora v tej gostilni za izkušnjo videčih »večerje v temi«. Tam bodo videče postregli nevideči. Pohvalno je, da naj bi eksperiment prerasel v stalno ali vsaj občasno ponudbo. Pri tem je zaželen tudi dodatni učinek, da bi postali natararji z okvaro vida del predstave večine, da ne gre za nič izjemnega. Upamo, da se mediji ne bodo odzvali na način poveličevanja dosežkov v smislu izražanja presenečenja, da so slepi natararji brežhibno postregli goste. Tovrstno pisanje gre v smer poglobljanja in utrjevanja negativnega stereotipa »slišijo več kot normalni ljudje (idealiziranje)«. Čeprav se tako pisanje zdi naklonjeno, je na dolgi rok škodljivo, saj je stereotipno (idealiziranje).

V članku Talent, volja in energija, v katerem so predstavljeni trije slikarji, lahko občudujemo njihove slike in dejstvo, da so našli način za likovno izražanje kljub temu, da skoraj nič ne vidijo. Dokaz več, da stereotipna predstava, kaj lahko ljudje s hudo okvaro vida delajo oziroma česa ne morejo, ne vzdrži vedno. Z namenom razgaliti še enega od stereotipov (slepi živijo v temi) naj povemo, da bi strokovnjak, ki se orientira po kategorijah diagnostičnega sistema, tem slikarjem dodelil diagnozo slep. Diagnoza slep (in s tem tudi razvrstitev v socialno nezaželeno kategorijo) se namreč začne pri 5 % ostanka vida. Drugače povedano, oznaka slep zajema ljudi, ki imajo od 0 do 5 % ostanka vida.. Ali ni očitno krivična, netočna in stereotipna predstava, da vsi slepi ljudje živijo v temi? Kako potem ti slikajo?

Sedem opisanih oseb v člankih nam je lahko za zgled, da se da preseči meje stereotipov, čeprav preko njih naj ne bi bilo mogoče. Predlagamo, da jim sledimo, tudi pomagajoči strokovnjaki in novinarji, s tem, da pri predstavitvah ne uporabljamo stereotipizirajočih poimenovanj, kot na primer slepi pevec, slepa igralka, slepa oseba. Dovolj napora jih bo stalo že, da optimizirajo svoje delo, in ni jim treba odganjati še dvomov okolice, ali res zmorejo, čeprav so slepi. Ali je bil Italijanski tenorist Bocelli dober in slaven, ker je bil slep tenorist, ali preprosto zato, ker je bil odličen tenorist?

Viri

Dictionnaire de français Larousse (obiskano 21. 3. 2014)

<http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/st%C3%A9r%C3%9Cotype/74654>

Oxford Dictionary of English (2005). Ur., Soanes C., Stevenson A. Oxford: Oxford University Press.

Slovar slovenskega knjižnega jezika (1998). Ljubljana: DZS.

Schneider J., D. (2004). The Psychology of stereotyping. New York: Guilford Press.

[Na vrh](#)

AVTOPORTRET: Portret Sandija Novaka

Od Koraka do maratona

Avtorica: Sabina Dermota

Lektoriranje: Albert Kolar

[Pošlji komentar](#)

Prvič sem slišala za Sandija Novaka, ko je kolega Boštjan na listi Pomagajmo.si objavil, da se je Sandi udeležil Ljubljanskega maratona in odtekel vseh 42 kilometrov. Pomagajmo.si – za več samostojnosti in neodvisnosti - je naslov spletne skupine, v katero smo vključeni slepi in slabovidni ter nekateri starši otrok z motnjami vida in tisti videči strokovnjaki, ki nam s svojimi nasveti in znanjem želijo pomagati. Kljub temu, da si nisem dobro predstavljala, kaj pomeni preteči 42 kilometrov, me je ta novica vzradostila. Sama sem se že dlje časa spogledovala s tekom, a nisem imela prave motivacije. Vest o slepem maratoncu pa je prižgala prvi ogenjček v moji podzavesti. Preteklo je kar nekaj vode od takrat do dne, ko sva se prvič srečala. Bilo je na stadionu v Novem Mestu, kjer je tamkajšnje medobčinsko društvo organiziralo državno prvenstvo slepih in slabovidnih v teku na 5 km. Samo 12 se nas je zbralo na startu. Bilo je zelo vroče, kljub temu sem želela izboljšati svoj osebni rezultat. Ko sem tekla sedmi krog, je on že zaključil svojih dvanajst in s spremljevalcem ležerno hodil in sproščal svoje mišice. Za moj tekmovalni duh to ni bilo preveč vzpodbudno, a takrat še nisem vedela, kako prijetno nadaljevanje dneva se mi obeta. Pri kosilu smo sedeli skupaj in takrat sem imela čast spoznati Sandija Novaka.

Sandi (rojen 16. 7. 1973) je prava gorenjska grča, saj je kljub težkim preizkušnjam, ki so ga spremljale skozi življenje, ostal trden in neupogljiv. Svoja prva leta je preživel v Britofu pri Kranju, kasneje pa so se z družino preselili v Zgornje Duplje. Osnovno šolo je obiskoval v Predosljah, čeprav učenje ni bilo njegova največja strast. Mnogo raje je svojo energijo sproščal z igro namiznega tenisa, s plezanjem po hribih ali na nogometnem igrišču. Vsak dan je komaj čakal, da je lahko šolsko torbo zamenjal za športno in odšel na trening. Z mladinsko nogometno ekipo Britof pri Kranju so bili tako dobri, da so igrali v prvi mladinski nogometni ligi. Nogomet je tako rekoč profesionalno igral vse do zaposlitve. Potem pa le še rekreativno. Kaj pa takrat, kadar ni treniral? Zelo rad se spominja, da je kot majhen otrok užival pri barvanju pobarvank. S svojo ustvarjalnostjo in domišljijo je iz črno obrobljenih skic ustvaril čudovite slike. Če si je brat zaželel malo prepira z njim, mu je samo vzel pobarvanko in že je bil ogenj v strehi. Barvanje pobarvank je kasneje zamenjala izdelava gobelinov. Ubadanje križcev skozi blago, na katerem je bil nakazan obris pokrajine, tihožitja ali človeške figure, s šivanko, v katero so bili vpeljane barvaste niti, da je nastala čudovita slika. To je zaposlovalo Sandijevega nemirnega duha. Za takšno delo je bilo potrebno veliko vztrajnosti. Te pa mu ni nikoli manjkalo. Rad je namreč videl končni izdelek svojih rok. Zato se je izneveril tradiciji družinskega poklica šuštarja – čevljarja in nihal med kuharskim in mizararskim poklicem. Odločil se je za Srednjo lesarsko šolo. Takoj po končani srednji šoli se je zaposlil pri mizarstvu Škerjanc. To je bila prava proizvodnja z 18 zaposlenimi. Vsak je imel točno določeno

delo pri izdelavi pohištva. Kmalu je ugotovil, da ima raje bolj ustvarjalno delo, kjer lahko opravi ves postopek izdelave pohištva sam, od prvih meritev do končne montaže. Zamenjal je delodajalca. S svojim delom je bil zadovoljen šele takrat, ko je bila zadovoljna tudi stranka. V svojem poklicu je užival, zato je poleg redne službe v prostem času mizaril tudi za prijatelje. Po napornem delovnem dnevu pa je šel z njimi še na pijačo. »Bil sem deloholik in dan je bil krajši od drugega. Zato me je moralo nekaj ustaviti.« se spominja Sandi. Tako se je zgodila nesreča.

»Četrtega septembra 2005 se je končalo eno moje življenje in pričelo drugo. Praznovali smo prijateljevo fantovščino. To je dogodek, ko se samski fantje poslovijo od prijatelja, ki zapušča samski stan. Da si ta dan zapomni za vedno, mu prijatelji priredijo nepozabno doživetje. Tako sem jaz iz hrastovega lesa izdelal križ, ki bi ga moral bodoči ženin nositi na hrbtu. Da je bil križ še težji, smo ga namakali v vodi. Tak dogodek ne mine brez alkohola. Ker smo ga imeli kar nekaj pod kapo, smo si privoščili počitek na avtobusni postaji. Križ smo pristonili na streho postajališča, od koder je zdrsnil in me pokopal pod seboj. Ob tem dogodku sem utrpel zelo hude možganske poškodbe.« svojo nesrečo opiše Sandi. Odpeljali so ga v Klinični center, kjer je v komi ležal 15 dni, potem pa se je postopoma pričel vračati v življenje. Iz Ljubljane je bil premeščen v bolnišnico Jesenice, potem pa na rehabilitacijo v URI Soča. Od tam je odšel domov, kjer je ob močni bratovi ljubezni in podpori prijateljev pričel sestavljati novo življenjsko pot.

Center za osebe z pridobljeno možgansko poškodbo Korak

Prve korake k samostojnemu življenju (vidi le še svetlobo) so Sandiju pokazali v centru Korak v Kranju. Strokovni tim se je skupaj z njim spopadel s težavami, ki so nastale zaradi poškodb glave, katerih sekundarna posledica je ostala tudi slepota. Najprej so ga naučili varnega gibanja v prostoru in uporabe bele palice. Obstajala je namreč nevarnost, da bi se zaradi slepote ponovno poškodoval. Naredili so individualni program zanj in tako začrtali pot k novim ciljem. Našli so način, s katerim je pričel zaposlovati svoje telo in nemirnega duha. Pomagali so mu urediti socialno eksistenco: invalidsko pokojnino in dodatek za tujo nego in pomoč. Da bi mu olajšali zaradi slepote nastale težave, so navezali stike z Medobčinskim društvom slepih Kranj. Po šestih mesecih je Sandi zopet svobodno zadihal.

Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih Kranj

Član tega društva je od leta 2006. Pred nesrečo o slepoti ni nikoli razmišljal. »Kaj pa je to?« se pošali. »Seveda sem srečeval ljudi z belo palico, a nikoli nisem niti pomislil, kako jo uporabljajo. O drugih težavah, povezanih s slepoto, pa še manj. Na MDSS Kranj so ga seznanili z nekaterimi tehničnimi pripomočki za slepe, mu razložili, do katerih ugodnosti je kot slep upravičen in mu omogočili tečaj učenja brajeve pisave. Seznanil se je s športi, ki so dostopni slepim. Spoznal je nove prijatelje in postal član kranjske ekipe v vrtnem in steznem kegljanju. Ne zamudi nobene rekreacije in nobenega treninga v showdownu (namiznem tenisu za slepe). Vse to pa ni v celoti zadovoljilo potrebe po gibanju.

Po nesreči se je Sandijevo življenje res spremenilo. Ostali pa so prijatelji in energija, ki jo je bilo treba koristno porabiti. Tako je prišel na vrsto tek. Pričel je teči s prijatelji. Kaj hitro pa je ugotovil, da bo to premalo. Omislil si je tekalno stezo. To je naprava, s

pomočjo katere umetno ustvariš pogoje za tek. Deluje kot tekoči trak, ki teče proti tebi. Ti pa se moraš po njem tako hitro premikati, da ostaneš na mestu. Hitrost določaš sam na podlagi svojih fizičnih zmogljivosti. Na primer hitrost premikajočega traku nastaviš tako, da moraš na njem teči 15 kilometrov na uro. Tako se Sandi pripravlja na teke v naravi. Teče pa tudi na stadionu, kjer krepi mišice za povečanje splošne moči. Na tekalni stezi lahko teče sam, sicer pa obvezno potrebuje spremljevalca. Najprej je bil to njegov najzvestejši prijatelj Primož Černilec. Bila sta prijatelja že pred nesrečo, po njej pa se je prijateljska vez še poglobila. »Sandijev cilj je moj cilj.« je Primoževo geslo in ves čas mu trdno stoji ob strani. Tudi po tem, ko je bil Sandi v teku že predober zanj. Takrat sta povabila v družbo Klemna Trilerja. Skupaj so odtekli kar nekaj prestižnih maratonov. Zaradi Klemenovih obveznosti profesionalnega gorskega tekača so se njihove poti morale ločiti. Spremljevalec slepega tekača mora biti vsaj za tretjino boljši od njega, da ga med tekom lahko opozarja na: ovire na progi, ovinke, spremembo tal in podobno. Zato Primožu ni preostalo drugega, kakor da na pomoč pokliče Romana Kejžarja. Roman je najboljši slovenski maratonec in Sandiju je bil takoj pripravljen pomagati. Pomoč trenerja in spremljevalca je vzel za izziv in 3. maja 2012 je Sandi v Zagrebu opravil klasifikacijo za dodelitev statusa športnika invalida in je bil uvrščen v skupino T11. Takoj naslednji dan je s to klasifikacijo odtekel svoj prvi uradni maraton v Hannoveru in z rezultatom 3 ure in 3 sekunde dosegel normo za Svetovno atletske prvenstvo. A norma za slepe tekače je 3 ure in 10 minut. Roman od tedaj načrtuje Sandijeve treninge in ga spremlja na vseh uradnih tekmovanjih. Skupaj s Primožem so nepremagljiva ekipa. Bili so na Sandijevem najprestižnejšem tekmovanju, Svetovnem atletske prvenstvu v Lyonu.

Kaj pa načrti? Sandi se je nameraval udeležiti svetovnega pokala v maratonu v Londonu, a so mu strokovnjaki zaradi sanacije poškodbe ta maraton odsvetovali. Zato se bo pripravljaj na Evropsko prvenstvo invalidov v atletiki, ki bo konec avgusta v Angliji. Njegova disciplina bo tek na 5 km. Maratonske discipline na tem tekmovanju namreč ni. Norma za to tekmovanje bo lovil maja v Italiji. Temu bodo sledile priprave na Svetovno prvenstvo invalidov v atletiki, ki bo leta 2015 v Dohi. Na tem prvenstvu bo Sandi lovil maratonsko normo za paraolimpijske igre 2016 v Riu de Janeiru, če, seveda, te norme ne bo dosegel že prej.

Slepi si večkrat rečemo: »Če bi le lahko šel sam, kamor bi hotel. Če bi videl, bi počel to in ono. Če bi lahko treniral ta ali oni šport, če bi imel vozniški izpit, bi...?« Sandi je vse to imel in v trenutku nepremišljenosti izgubil. V najlepših zrelih letih je moral začeti znova. Od tistega, kar je doživel, do sem, kamor je prišel v osmih letih, je bila dolga pot. Prehodil jo je, ali bolje rečeno, pretekel, s trdim delom, vztrajnostjo in pozitivnim duhom. S preteklostjo se ne obremenjuje in o njej ne razmišlja več. Sprejel je nov način življenja in živi za danes, za jutri. Osebno sem zelo vesela, da ga poznam. Postal je del moje motivacije. Kljub temu, da sem »par svetlobnih let« počasnejša od njega, zna vzpodbujati, zna svetovati in razume težave tekaških amaterjev, ki capljamo za njim. »Sandi, želim ti vso srečo na poti proti cilju in hvala, ker si bil moj sogovornik za tale prispevek.«

[Na vrh](#)

POPOTNIŠKI UTRINKI: Gruzija in Armenija – nepoznana bisera Zakavkazja (1. Del)

Avtorica: *Darja Leskovšek*

Urejanje rubrike in lektoriranje: Metka Pavšič

[Pošlji komentar](#)

Odpotovali smo iz ljubljanskega letališča v pobrateno mesto Tbilisi. Žal nimamo direktne povezave, ovinek čez Carigrad pa je bil zamuden in utrujajoč. Oglede tega lepega mesta smo si privoščili šele čez dvanajst dni. Z Iarji, našim novim plačilnim sredstvom nas preskrbi naša vodička Nina. Zelo smo ji hvaležni. Prestavljamo ure, Tbilisi je za dve uri pred nami. Srečamo se z Natalijo, našo gruzijsko vodičko. To je država s spremenljivim imenom; za njih je Sakartvelo, za svet Georgia, za Ruse in še za koga Gruzija.

Proti zahodu, nato proti severu nas je vodila pot do prvega hotela. Plodna ravnica s sredoziemskim rastjem, solidne, a skromne hiške ob cesti so nas pripeljale do mesta Zugdidi. Nekdanja kraljeva palača se razkazuje v lepem parku s fontano. Za odprtim oknom v veliki pisarni opazim na steni za nekim pomembnejšim gruzijsko in evropsko zastavo. Ja, tudi oni že pogledujejo proti Evropski uniji! Ne marajo Rusov, ki so jim prevzeli dve pokrajini, Abhazijo in Južno Osetijo, zaveznike iščejo v Evropi in Ameriki. Nekoč je bila Gruzija zelenjavni vrt, iz katerega so z letali dnevno vozili svežo zelenjavo v Moskvo. Kaj pa sedaj?

Naš bolj skromni avtobus moramo v Zugdidi zamenjati za kombije. Po nekaj kilometrih vožnje po solidni cesti je jasno, zakaj. Pred nami so dolgi kilometri vožnje po gradbišču za novo cesto. Vmes si občasno pomirimo razrukane kosti na odsekih že izgotovljenega betona ali asfalta. Sledijo spet odseki prahu in lukenj vse do Mestie, središča pokrajine Svaneti. Nad naravo smo očarani. Najprej se vozimo ob mogočni zajezeni reki Enguri, ki oskrbuje dobršen del države z elektriko. Sledijo strma pobočja poraščena z gozdovi in globoki kanjoni. Vmes so posamične vasice in cesta, ki se zajeda v strme, prepadne bregove. To je svet Visokega Kavkaza iz vulkanskih in metamorfnih kamnin. Tu so rude, tu so tudi reke, ki so nosile zlata zrna. Lovili so jih z ovčjimi kožami. Od tu izvira zgodba o zlatem runu.

Mestia je tu največje mesto, a je to kljub vsemu majhen kraj. Tu se gradi in gradi. Novi hotelčki, penzioni. Bagri, stari tovornjaki, gradbene jame, prašna cesta, razdejana dvorišča in krave, ki se pasejo povsod, kjer si pač kaj najdejo. Pogled na okolico razkrije lepo gorsko pokrajino, ki išče prihodnost v turizmu.

Mi bi radi imeli zgodnje zajtrke, a v tej deželi to ne gre. Mi smo že pred vrati jedilnice, ko pride v službo prva natakarica. Jedli bomo podobne zajtrke ves čas. Sire in jajca, zelenjavo, morda hrenovko, maslo in marmelado, pa kavo ali čaj, ponekod sok. Spoznamo hačapuri in se nad njim takoj navdušimo. To je kot krožnik velik kos pogače iz jogurtovega testa, nadevan s sirom. Lepo rumeno je ocvrt in narezan na režnje.

Gremo v kombije in se odguncamo v lepo dolino, ki nas bo pripeljala pod vznožje čudovite skalnate, piramidi podobne gore, ki se vsa bela razkriva občudujočim pogledom. To je Ushba, nekaj pod pet tisoč metri višine, a je zahtevna in neusmiljena

do svojih naskakovalcev. Dolina je prostrana, gozdnata, po njej teče reka, ki jo polnijo privlačni slapovi. Gremo v hrib, kolikor pač kdo zmore. V gozdovih je polno velikih in zdravih jurčkov. Gobarska strast zagori in zvečer je na vrsti priprava jurčkov z jajci. V skromni hotelski kuhinji nas nezaupljivo gledajo, ko pripravljamo to jed. Je mogoče, da ne poznajo gob? Pogovarjati se skoraj ni mogoče. Ruščino so pognali iz šol. Starejši in prebivalci srednjih let jo še govorijo, mlajši pa začenjajo svoj neizogiben spopad z angleščino.

Naslednji dan gremo na dolgotrajno pot s kombiji, da si ogledamo eno najvišje ležečih evropskih vasi pod najvišjim gruzijskih vrhom Shkaro. Po razriti makadamski cesti se vzpenjamo na prelaze, se spuščamo v doline, bredemo po globokih lužah in čez potočke. Strmimo v kanjone globoko pod seboj in upamo, da je cesta dovolj široka in trdna, da nas ne bo odneslo v globel. Spremljajo nas gozdovi in travniki, videvamo skromne vasice na pobočjih, tu in tam se nam razgalijo zanimive pisane skale. Vidimo eno najstarejših cerkvic iz 6. stoletja in se po dolgih urah vožnje znajdemo na lepi travnati planoti na višini 2.100 metrov, kjer leži vasica Ushguli.

Znamenita je njihova cerkvica, znameniti so stolpi, ki so vidni od daleč in dajejo poseben izgled kraju. Domač gradbeni material je vulkanski skril temnosive ali črne barve. Plošče nalagajo eno na drugo, ometa ni. Sicer je vas skromna, neurejena, okolico hiš krasijo koprive in plevel, poti so razdrapane. Ne sekirajo se prav dosti. Pozimi jih bo večina odšla kam nižje, ostalim pa bo že kmalu debela snežna odeja na svoj način polepšala okolico. Izlet po dolini navzgor, ob reki, med strmimi travniki in s pogledom na Shkaro, ki se je po malem prikazovala izza oblakov, je bil uživaško doživetje.

V muzeju slavnemu alpinistu Mikhailu Khergianu, ki je osvajal bližnje in evropske gore še pred vojno in v čast Sovjetske zveze, je lepo predstavljena njegova kariera. V hiški, kjer se je rodil, je vse ohranjeno. Vidi se, kako so imeli urejeno sobivanje ljudi z živalmi. V edinem velikem prostoru hiške so ob zidu jasli, živina je gledala v prostor, kjer se je kuhalo v kotličku in jedlo.

Dolga pot iz gorske pokrajine v mnogo toplejše nižine se je končala v mestu Kutaisi. Lepo, sodobno, urejeno mesto z bogato zgodovino. Tu je spomenik pomembnemu možu Takaishviliju, ki mu je uspelo rešiti pred ropom boljševikov ves gruzijski zaklad in ga spraviti v Francijo. S Stalinovo pomočjo so vse dragocenosti kasneje vrnili v državo.

Gruzijška identiteta sloni na treh stebrih, na lastnem jeziku in pisavi, ki se je izoblikovala iz potreb, ki jih je v deželo prineslo krščanstvo, in veri. Krščanstvo je od 4. stoletja državna religija in igra pomembno vlogo še danes. Obiskali smo katedralo nad Kutaisijem Bagrathi, pa samostan Gelati, kjer je pokopan pomemben kralj, David Graditelj, ki je v 11. stoletju premagal Seldžuke in prestavil prestolnico v Tbilisi. Kompleks je pod zaščito UNESCO, kot še mnogo cerkvenih objektov v Gruziji. Za cerkvenimi in samostanskimi obzidji se je čas ustavil. Mir, predanost, poljubljanje ikon, dotikanje svetih predmetov, križanje, poklekanje, zamaknjeno petje meniha za ikonostasom ... vzdušje, ki ga je težko opisati, še teže se mu je predati, ker nas vedno preganja čas.

Hitimo naprej, avtobus požira kilometre do Borjomija, že od nekdanj poznanege zdraviliškega kraja z znamenito mineralno vodo, ki so jo nekoč razvažali po vsej SZ in še širše. Tu je največji nacionalni park v Evropi z neizmernimi hektari neokrnjenega gozda, s številnimi endemičnimi rastlinami in divjimi živalmi. To je področje hribovitega Malega Kavkaza, po katerem nas pot privede v manjše, skromno mesto, podeželsko zanemarjenega videza, kjer pa je že nekaj čisto sodobnih hotelov in trgovin. V Akhaltsikheju prespimo zadnjič v Gruziji.

Na poti proti jugovzhodu si privoščimo sprehod skozi vas. En viseči most nas popelje na drugi breg reke, po drugem se zopet vrnemo na cesto. Kmalu zatem si ogledamo podzemno mesto Vardzio, izdolbeno v skalovje visoko nad reko Mtkvari. Dandanes je tu le ostanek nekdanje Vardzie, ki jo je porušil potres. Imela je šest tisoč sob, danes le še tristo. Zgradil jo je kralj, oče najpomembnejšega vladarja Gruzije, kraljice Tamar, v 12. stoletju. V njenem času je Gruzija imela največje ozemlje v svoji zgodovini. Navdušeni nad prijazno pokrajino in zanimivimi spomeniki slavne preteklosti, se odpeljemo proti Armenski meji.

[Na vrh](#)

INTEGRACIJA: Talent, volja in energija - slabovidni slikarji potrebujejo vse to

Avtor: *Slavica Bukovec Zupanič*

Lektoriranje: Albert Kolar

[Pošljí komentar](#)

Začetki v porodnih krčih

V življenju je že tako, da se nam stvari dogajajo načrtno ali pa povsem naključno. Prav slučaj je hotel, razlaga slabovidni slikar Ivan Stojan Rutar, da se je v neki slikarski koloniji videčih slikarjev srečal s članico Medobčinskega društva slepih in slabovidnih (v nadaljevanju besedila MDSS) Novo mesto Rezko Arnuš. Dogovorila sta se, da bi organizirali razstavo slabovidnih slikarjev. Odziv je bil maloštevilen, čeprav je bilo vabilo poslano vsem društvom. Že ob vključitvi v koprsko društvo leta 2004 je Rutar dal pobudo za ustanovitev slikarske skupine, toda je ostalo le pri ideji. A počasi so se začela prebujati posamezna društva, sledile so si delavnice, kolonije in tudi razstave.

Omemba slikarjev z identiteto slabovidnosti pri marsikom sproži vprašanje, kako sploh lahko slikajo ljudje, ki ne vidijo niti številke na avtobusu ali se med hojo zadevajo ob ovire. Slikanje in fotografiranje sta še vedno povsem vizualni umetnosti. A slabovidni slikarji so zadnja leta preseгли to miselnost. Zato si bomo v nadaljevanju ogledali delo slikarjev v treh najbolj dejavnih medobčinskih društvih: Kranj, Novo mesto in Nova Gorica. Istočasno bomo še pokukali, seveda z njihovim dovoljenjem, na slikarska platna posameznikov.

Želje po izobraževanju in sodelovanju z drugimi slikarji

V MDSS Kranj se štiri do šest slikark zbere enkrat na mesec na delavnici, kjer se jim pridružita tudi dve videči slikarki. Sodelovali so že na 12-ih razstavah doma in na dveh v Italiji. Društvo daje svojim članom prostor za delavnice ter finančno pomoč pri nakupu materiala in plačilu mentorja. Prav pridobivanje novih znanj in tehnik slikanja ter sodelovanje na razstavah in kolonijah si močno želijo prav vse slabovidne slikarke v kranjskem društvu.

Ena od njih je tudi Natalija Žitnik Metaj, ki slika od leta 2008. V tehniki akril na platnu najraje upodablja vodo, naravo in rože. Pravi, da jo slabovidnost predvsem ovira pri izbiri prave barve, vendar je po njenem mnenju umetniška svoboda neomejena. Slike nastajajo po trenutnem občutku in razpoloženju. Motive zazna v naravi ali si jih od blizu ogleda na kakšni fotografiji, včasih pa slika tudi po spominu.

Na vprašanje o sodelovanju z videčimi slikarji je Natalija povedala naslednje: »V petek 17. 1. 2014 smo odprli trinajsto skupinsko razstavo slikarjev kranjskega društva v Razstavnem salonu DOLIK na Jesenicah. Na otvoritev je prišlo zelo veliko ljudi. Bilo jih je približno sto. Po končanem uradnem programu smo doživeli zelo velik aplavz. Tudi slikarji, ki so bili prisotni, so nam čestitali in povedali so, da dobro delamo, da se iz del ne vidi, da smo slabovidne. Tisti, ki nas spremljajo že dalj časa, pa so menili, da je opaziti naš napredek«.

Je pa slikanje Nataliji tudi v osebno zadovoljstvo, pomeni ji sprostitev in nabiranje pozitivne energije, da o druženju in izmenjavi izkušenj na delavnicah sploh ne govorimo.

Fotografija: slika Natalije Žitnik Metaj, naslov »Veter v krilu«, tehnika akril na platnu

Slabšanje vida zahteva vedno nove prilagoditve

Novomeška članica Rezka Arnuš je že v otroštvu kazala talent za slikanje, a se je z njim začela ukvarjati šele po upokojitvi. Že dalj časa ji je vid močno pešal (sedaj do 3% ostanka vida) in zato je bilo treba prilagajati tudi tehnike slikanja. »Začela sem z akvareloom, nadaljevala s pastelom, sedaj pa v glavnem slikam v akrilu na večja platna,« razlaga Arnuševa. Njeni najljubši motivi so: belokranjska etno motivika, tihožitja, figure, akti in abstrakcija.

MDSS Novo mesto, ki je do zdaj organiziralo že 3 kolonije za slabovidne slikarje, daje precejšnjo podporo dvema svojima ljubiteljskima slikarkama. Obe razstavljata tudi na prireditvah v okviru matičnega društva in Zveze slepih.

Arnuševa, ki je v 15-ih letih umetniškega ustvarjanja sodelovala na več kot 150-ih skupinskih razstavah doma in v tujini, ob tem pa imela še 12 samostojnih razstav, o svojem sodelovanju z videčimi slikarji pove: »Vključena sem v tri likovna društva: LKD Mavrica iz Novega mesta, KUD Artoteka iz Črnomlja in KUD Dolenjske Toplice, kjer tudi vodim likovno sekcijo. V društvih imamo organizirana izobraževanja in kolonije. Udeležujem se različnih tečajev preko javnega sklada za ljubitelje kulturnih dejavnosti. Imam tudi svojega mentorja, ki mi po potrebi priskoči na pomoč.« Prepričana je, da v kakovosti popolnoma dosega videče kolege, saj to dokazujejo številne nagrade, ki jih je prejela. Priznava pa, da je razvila povsem svoj razpoznavni slog slikanja, ki ga opiše tako: »Moje slikanje je bolj ploskovno, brez podrobnosti,

močnejših barv. Pri figurah dajem poudarek na položaj telesa, držo, saj brez natančno izdelanega obraza želim tako prikazati čustva figure.«

Arnuševi pomeni slikanje potrditev, da kljub slabemu vidu lahko uresniči sanje iz otroštva in da se enakovredno vključi med polnočutne umetnike. Vendar, kot pravi, če ne bi začela slikati, ko je še bolje videla, danes tega ne bi več zmogla. Ob tako pičlem ostanku vida ji ustvarjanje vzame ogromno energije, venomer pa je treba novonastali situaciji prilagajati način slikanja in pripomočke. »No, danes v glavnem slikam po spominu in si obvezno najprej naredim skico,« še pove umetnica iz Dolenjskih toplic.

Fotografija: slika Rezke Arnuš, naslov »I ja bi igrala kolo«, tehnika akril na platnu

Slike že visijo na stenah

Je mogoče pri vas doma ali na delovnem mestu obešen prvi slovenski koledar za slepe in slabovidne? Za leto 2014 ga je izdalo MDSS Nova Gorica skupaj z Lions klubom in mestno občino. Koledar je opremljen s povečanim tiskom, brajico in slikami osmih slabovidnih novogoriških slikarjev. Z zaslužkom od prodaje koledarjev bodo v društvu sofinancirali programe, za katere jim sicer primanjkuje sredstev. V letošnjem letu načrtujejo v MDSS Nova Gorica kar nekaj aktivnosti na področju likovne umetnosti. Med njimi bo tudi razstava ob 20-letnici ustvarjanja staroste med slabovidnimi slikarji, Ivana Stojana Rutarja.

Slikar, katerega najljubši motivi so vedute, arhitektura in abstrakcija, je slikal že preden so se začele težave z vidom. 222 skupinskih in 92 samostojnih razstav, preko 1000 slik, številne kolonije, delavnice in ex tempore doma in v tujini ter 59 nagrad je popisano na listu slabovidnega slikarja (2% ostanka vida) z najdaljšo kilometrino. Rutar ustvarja največ v tehniki akril na platnu in papir. Nemajhne težave, ki mu jih pri delu povzroča precejšnja izguba vida, rešuje na svojevrsten način: »Slabovidnost je

velika ovira pri ločevanju barv. Motive opazujem na fotografijah s pomočjo tabličnega računalnika, saj jih v živo ne morem locirati na tako daljavo.« Ves čas delovanja je veliko pozornosti posvečal izobraževanju. Imel je kar 9 mentorjev, a se je v vlogi mentorja preizkusil tudi sam. Vodil je namreč prvo delavnico slabovidnih slikarjev. Koprčan, ki je zaradi nerazumevanja za likovno dejavnost pred časom zapustil koprsko društvo slepih, je tudi član likovnega društva LIK iz Izole, Likovne sekcije društva Tine Rožanc iz Ljubljane in Il Colle iz San Daniele v Italiji. Za sodelovanje z videčimi slikarji trdi, da je to zelo dobro in da med njimi ni bistvenih razlik. »Prav tako so pozitivni odzivi obiskovalcev, kritikov in občil. To vse potrjuje, da slepi in slabovidni nismo za odpis,« je povsem prepričan slikar, ki mu slikanje pomeni bistvo življenja.

Fotografija: slika Ivana Stojana Rutarja, naslov »Pogled na Kolpo«, tehnika akril na platno

Nepovezanost in pomanjkanje finančnih sredstev

Čeprav se občasno srečujejo na delavnicah in kolonijah, slabovidni ljubitelji čopiča pogrešajo organizirano povezanost pod okriljem Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije. Vsi imajo željo po izobraževanju, srečevanju, ustvarjanju in razstavljanju, a se hkrati zavedajo logističnih težav in pomanjkanja finančnih sredstev krovne organizacije. Pri matičnih društvih slikarji seveda nimajo enake podpore, pa tudi ambicije med njimi bi naj bile precej različne.

A kljub številnim oviram je bilo lansko leto dokaj uspešno. V maju so s pomočjo Združenja prijateljev slepih v Celju organizirali prvo skupno prodajno razstavo. V Galeriji Nika Ignjatiča je razstavljalo 11 slabovidnih slikarjev. Po razstavi, katere pobudnika sta bila Sebastjan Kamenik iz Združenja in Ivan Stojan Rutar, je slednji povedal, da gredo slike zelo slabo v prodajo, ker je kupna moč ljudi močno padla.

V novembru 2013 je bila toskanskem mestecu Grosseto otvoritev druge razstave ART SENSES 2013 za slepe in slabovidne umetnike s področja slikarstva, kiparstva, plastike, fotografije in literarnega izražanja. Na razstavi je sodelovalo 7 slikarjev iz že omenjenih društev, ki so tudi finančno podprla udeležbo svojih članov. 650 km dolga pot se jim je izplačala, saj so se domov vrnili z nagrado, ki jo je prejela Rezka Arnuš za sliko Vrnitev lastovke.

O delavnosti, zagnanosti in uspešnosti slikarjev z okvaro vida zdaj res ni več dvoma. Slikanje jih vse po vrsti osrečuje, čeprav je poleg talenta potreben še dovršen zalogaj močne volje in energije. Ustanovitev likovne sekcije in s tem boljša povezanost slabovidnih slikarjev bi tako samo še prispevala k njihovi večji prepoznavnosti.

[Na vrh](#)

NOVOSTI IZ INVALIDSKEGA VARSTVA: Izvajalci zaposlitvene rehabilitacije 2014-2020

Avtor in sodelavec: *Brane But*

Lektoriranje: avtor

[Pošlji komentar](#)

31.12.2013 se je izteklo štiriletno obdobje, za katerega so bili na podlagi javnega natečaja izbrani izvajalci storitev zaposlitvene rehabilitacije za invalide (Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov). Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti je zato na podlagi Mreže izvajalcev zaposlitvene rehabilitacije za obdobje od 2014 do 2020 razpisalo nov javni natečaj.

Ministrstvo je izbralo 18 strokovnih timov za izvajanje storitev zaposlitvene rehabilitacije, kot je predpisano v sprejeti Mreži izvajalcev zaposlitvene rehabilitacije za obdobje od 2014 do 2020. Storitve zaposlitvene rehabilitacije bo v prihodnjem sedemletnem obdobju poleg enega javnega zavoda izvajalo še 13 koncesionarjev, katerim je ministrstvo z odločbami podelilo koncesije in z njimi že sklenilo koncesijske pogodbe.

S tem Ministrstvo skupaj z Zavodom RS za zaposlovanje tudi v bodoče zagotavlja brezposelnim invalidom možnost vključitve v storitve zaposlitvene rehabilitacije in na ta način omogoča boljše zaposlitvene možnosti invalidom, saj bo z izvajalci storitev na območju celotne države približalo storitve zaposlitvene rehabilitacije vsem zainteresiranim.

Izvajalci zaposlitvene rehabilitacije v obdobju 2014-2020 so:

1. Univerzitetni rehabilitacijski inštitut Republike Slovenije – SOČA
2. CRI Celje rehabilitacija, proizvodnja, storitve d.o.o.
3. RACIO, družba za razvoj človeškega kapitala d.o.o.
4. PAPILOT Zavod za vzpodbujanje in razvijanje kvalitete življenja
5. ŠENTPRIMA – Zavod za svetovanje, usposabljanje in rehabilitacijo invalidov
6. CENTERKONTURA d.o.o.
7. ZAVOD JELŠA – Center za izobraževanje, usposabljanje in rehabilitacijo
8. ŽELVA d.o.o.
9. OZARA storitveno in invalidsko podjetje d.o.o.
10. Invalidsko podjetje POSOČJE d.o.o.
11. Zavod VITIS - Center za izobraževanje, usposabljanje in rehabilitacijo invalidov
12. INTEGRA INŠTITUT, inštitut za razvoj človeških virov
13. ZAVOD RUJ, Center za izobraževanje, usposabljanje in rehabilitacijo
14. ZIP Center d.o.o.

Vir: www.mddsz.gov.si

[Na vrh](#)

DOBRO JE VEDETI: Večerja v temi

[Ne gre za podporo iz sočutja, ampak za projekt vključevanja na trg dela, videčim pa želimo ponuditi zanimivo izkušnjo.]

Avtorica: *Damijana Dušak*

Lektoriranje: Albert Kolar

[Pošlji komentar](#)

»Posedli so nas v temi. V trdi temi. Nihče ni imel pri sebi telefona, niti ure, ki bi vsaj malo svetila. Potem je temo začel preplavljati klepet. Najprej komaj slišen, potem vse glasnejši. Slišati je bilo ropot kozarcev, šumenje vode in nenehni upsss, polila sem; nekje je kot grom na tla zgrmel še nož. Tudi sama sem hotela nekemu nekaj povedati, a za mojo mizo niso posedli nikogar. Zakaj ravno za mojo mizo ni nikogar, sem sebično premlevala zaprtih oči in si prigovarjala, da mi to pač ne sme predstavljati težav. Bom že poslušala druge! A ni šlo tako preprosto, čeprav sem si v kozarec kar naprej nalivala vodo in pila požirek za požirkom. Seveda sem ob prvem nalivanju polila pogrinjek, saj je voda iz vrča pritekla z veliko večjim in hitrejšim curkom, kot sem na slepo predvidevala! Moker je bil prt, krožnik, celo jedilnik v brajevi pisavi. Nisem se mogla znebiti slabe vesti, da sem ga zmočila, da bo razpadel in črk ne bo več mogoče tipati.« (Anita Vošnjak, novinarka Dnevnika)

Začetki projekta

Projekt »slepi natakari« smo v Zavodu za slepo in slabovidno mladino začeli na pobudo Maje Murenc, ki se je na potepu po Izraelu, v iskanju lokalnih gurmanskih specialitet v Tel-Avivu, znašla v restavraciji, kjer so ji postregli slepi natakari. »V trenutku, ko sem bila ponovno na svetlobi, se mi je posvetilo: to bi lahko v Sloveniji odpri.«

Ko se je vrnila v Slovenijo, je stopila v stik z Zavodom za slepo in slabovidno mladino in povedala: »Loins klubi želimo odpreti restavracijo v popolni temi, kjer bi stregli slepi natakari. Ta projekt ne bi prinašal klicanja na pomoč, ampak ravno nasprotno. Želimo privabiti videče goste, ki bi preko večerje v temi bolje spoznali svoje čute in partnerje. Pomembno je, da se na takem dogodku čim bolj zabavamo in spoznavamo še ostale štiri čute.«

Restavracija naj bi delovala predvsem kot nekakšen inkubator za slepe in slabovidne učence, ki velikokrat nimajo priložnosti početi nečesa vsakdanjega, a tako zanimivega za videče. Izobraževanje je namreč potekalo v institucionaliziranem tonu, v sklopu pouka na šoli, kjer smo natakarije naučili vseh tehnik, pomembnih za strežbo v temi.

Želja vseh sodelujočih v projektu »Večerja v temi« je bila, da bi družba prepoznala, da ob ustrezni pedagoški pomoči, prilagojenem okolju in zaupanju v sposobnosti slepi lahko opravljajo poklice, ki so rezervirani za videče. (D. Dušak)

In se je začelo ...

Za strežbo se morajo slepi naučiti najprej dobre orientacije, ustrezne drže telesa in stabilnosti, morajo znati komunicirati, biti sproščeni in imeti razvite vsakodnevne

spretnosti, kot so pravilno nošenje krožnikov, kozarcev, nalivanje, tudi urejen zunanji videz. Največ težav smo imeli z zatemnitvijo prostorov in ne s slepimi natakarki, ki so se uvajali v delo.

Tokrat smo se lotili projekta "Strežba v temi", pri katerem sodelujemo trije slepi oziroma slabovidni ljudje in vsi smo se zelo uspešno, v kratkem času, usposobili za tovrstno delo, če odštejemo vsa leta našega šolanja v Zavodu za slepo in slabovidno mladino in kasneje v integraciji (Tanja Jesih Bačnik, slepa natakarka).

Na začetku je bila prisotna velika trema, vendar se je tudi ta s časoma razblinila. Postregli smo prvič in drugič in še vedno sem živa, saj sem goste varno pripeljala do zatemnjene jedilnice. Vodenje »vlakca«, v katerega so se razporedili gostje, je bila zame velika odgovornost, saj del poti poteka po stopnicah. Paziti sem morala na vsak njihov korak, zato sem bila vedno vesela, ko so varno sedeli za mizami. Strežba sploh ni zahtevna, še zlasti ko slišiš pohvale in zanimanje ljudi, ki nas kar želijo obiskovati in se vživeti v naš svet in okusiti hrano s čutili, ki jih kot videči pogosto sploh ne bi uporabljali. (Anja Hočevar, natakarka Večerje v temi)

V projektu se je odvijal še podprojekt, kako na večerjo v temi pritihotapiti kreativnega kuharja iz TV oddaje Gostilna išče šefa, Bineta Volčiča. Skrita želja slepih natakark je namreč bila, da bi ga radi videli, kako se bo znašel v temi. Bine se je znašel, natakarki pa so bili šokirani in vidno ganjeni.

Presenečeni in veseli

Ta na hitro ponujeni projekt je imel velik medijski odziv in pozornost. Toliko novinarjev in fotoreporterjev hkrati še ni bilo v naši hiši, v Zavodu za slepo in slabovidno mladino v Ljubljani.

Spraševala sem se zakaj? Prišla sem do sledeče razlage: čeprav na začetku nihče od nas ni verjel v uspeh projekta, razen Maje, ki je kar gorela od navdušenja, ko nam je razlagala in predajala naloge. Ko smo se pa ob njenih iskricah vneli, poti nazaj ni bilo več, potem je šlo samo še navzgor.

V tem projektu smo sodelovali prav vsi na našem Zavodu, od hišnika, ki je poskrbel za zatemnitev prostorov, čistilke, ki je s podstrešja izbrskala stare črne zavese, šivilje, ki nam je iz odpadlih kosov blaga sešila lične nadprte. Za delo se je navdušil tudi naš mladi kuhar, ki je na začetku samo zmajeval z glavo. Ko je šlo pa zares, se je prelevil v pravega profija. Ko je nastopila stiska, mu je podal roko še vzgojitelj, ki je bil zadolžen za fotografiranje. Druga čistilka je skrbela, da so bili vsi prti oprani in zlikani na črto. Naša ravnateljica se je spretno umaknila za določen čas v svojo pisarno. Verjetno je urejala papirje in hkrati nemoteče spremljala potek dogajanj. Kuharica je sodelovala pri nabavi jedilnega pribora in kozarcev. Tehnični sodelavec je na mojo pobudo izoblikoval posebej prilagojen pladenj za serviranje kave in solate. Na oddelku za pripomočke so oblikovali ličen jedilni list v brajci.

Do tu sem zmogla sama z mojo celotno, prej omenjeno ekipo. Ko smo bili pripravljeni, je bilo potrebno poklicati Majo, da je izkoristila vse veze in poznanstva, da je povabila ljudi, ki so projekt podprli in seveda novinarje, ki na taki prireditvi nikakor niso smeli manjkati.

Eden bolj neprijetnih trenutkov zame je bil stik z novinarji, zato sem se jih raje izogibala. Zakaj? Zato, ker so me vsi po vrsti spraševali: In kje ste imeli težave? Posebno velikih težav s pripravo projekta nismo imeli, imamo pa še vedno izziv povedati ljudem, da mi nimamo težav, ampak jih imajo bolj tisti, ki gledajo od zunaj, ker nas ne znajo videti in gledati tako, kot si mi želimo.

Cilji za prihodnost

Strežba je le ena od idej v prizadevanju Zavoda, da bi našli nove možnosti za zaposlovanje slepih v poklicih, »rezerviranih« za tiste, ki vidijo. »Možnosti so tudi v drugih poklicih, zlasti tistih, ki zahtevajo ročne spretnosti, saj so slepi in slabovidni res dobri v finomotoriki. Na tem področju razmišljamo o morebitni povezavi z obrtno zbornico. Sicer pa pri izobraževanju slepi in slabovidni nimajo kakšnih zavor; ne le računalništvo, zanima jih tudi jezikoslovje, tehnika, medicina, naravoslovje ... Želja je veliko, možnosti pa so majhne. Zato se trudimo, da bi s tem in podobnimi projekti poiskali možnosti, kje vse bi bili slepi in slabovidni zaposljivi. Učitelji imamo dokaj nevhvaležno nalogo, ko moramo otroka usmerjati v razmišljanje, da cilj ni zgolj končati šolo, temveč tudi opravljati poklic. (T. Murn)

Menim, da je težava v tem, da se slepa oseba dandanes zelo težko zaposli. Razlog sploh ne tiči v problemu finančne krize, kajti slepi smo se že od nekdaj zelo težko zaposlili. Glavni problem, če se smem tako izraziti, je, da ima družba še vedno velike predsodke do vseh vrst invalidov. Sama beseda invalid pa to zmotno prepričanje ljudi o nas samo še povečuje. Sama sem kot slepa oseba uspešno zaključila osnovno šolo in gimnazijo, počasi pa zaključujem tudi fakulteto in seveda s tem pridejo tudi razna vprašanja zaposlitve. Skrbi me, saj nimam nobenih delovnih izkušenj. Že kot študentka sem preko študentskega servisa iskala kakšno študentsko delo, saj sem si neizmerno želela, da bi bila lahko bolj finančno neodvisna. Poslala sem ogromno prošenj, vendar sem samo od dveh dobila odgovor in še ta je bil odklonilen, ko sem jim še enkrat povedala, da sem slepa. Poudarila bi rada, da sem iskala izključno takšna dela, kjer zagotovo vem, da bi jaz lahko delala (klicni centri, anketiranje, prodaja po telefonu, ...), pa so me kljub temu povsod zavrnil. Menim, da nismo več le slepi tisti, ki premalo sodelujemo, saj poznam precej ljudi in tudi sama sem med njimi, ki bi zelo radi kaj počeli, kar koli, da bi le bili finančno bolj neodvisni, vendar če v tem ne bodo sodelovali tudi delodajalci, podjetja in celotna družba, potem je zelo malo verjetno, da se lahko to obrne na bolje in se premakne za korak naprej. Obstaja veliko stvari, ki jih slepa oseba lahko počne, za nekatere so sicer potrebne določene prilagoditve, vendar pa smo slepi kljub temu delovno sposobni, ki si želimo med ljudi, ne pa sedeti doma in čakati na boljše čase. Če se lahko malo ostro izrazim, bi povedala, da so možgani slepe osebe prav tako razviti kot možgani videčega človeka.

Prišel je čas, da se družba prebudi in da se tudi nam da priložnost pokazati se med ljudmi in na raznoraznih delovnih mestih. Res bi rada pozvala predvsem podjetnike, da vsaj poskusijo malo spremeniti svojo rutino in navade dela ter da poskusijo tudi nekaj "drugačnega", saj pravijo, poskusiti ni greh. Težav ni, so le v naših glavah in marsikaj je premostljivo, če si vsi to želimo. Mi smo pripravljeni sodelovati z vami. Kaj pa vi z nami? (Tanja Jesih Bačnik, slepa natakara)

Nekaj državnih mehanizmov za zaposlovanje sicer obstaja, na voljo sta tudi poklicna rehabilitacija in prekvalifikacija določenih kadrov, a zanemarljiv delež. Si pa na Zavodu želimo, da bi še bolj kot zdaj zaživelo tudi socialno podjetništvo. Kot je povedala Murnova, se nekateri slepi znajdejo sami. »Eden od njih je zdaj odprl računovodski servis, imamo tudi humorista, tretji si kak evro zasluži z glasbo ... Zdaj so za povrhu časi zelo neprijazni in so marsikatera vrata še bolj zaprta kot sicer. Veliko jih po končanem študiju neuspešno išče zaposlitev in nazadnje ostanejo doma. Kar je škoda, zlasti zaradi velike naložbe v njihovo šolanje in usposabljanje, počutijo pa se nekoristne.«

Na osnovi takega in podobnih projektov bi imeli učenci Zavoda nove delovne izzive, če bi npr. končali program Gospodinjskega pomočnika, Administratorja ali Ekonomskega tehnika.

Bodo imeli težave s pomanjkanjem delovne sile? Nikakor ne. Odziv je dober. Sedaj imamo tri natarje – Anjo, Tanjo in Gorana. Dela so se lotili po najboljših močeh, tako da izgledajo kot pravi profesionalci, sproščeni in marljivi. Njihova želja po delu v takšni restavraciji je neizmerna. Verjamemo, da bo z leti vedno več samozavestnih slepih in slabovidnih želelo nabirati delovne izkušnje v restavraciji ali v drugih programih, ki bi delovali predvsem kot učni inkubator.

Zaključek

Vprašajmo se, ali je težava, da strežejo slepi natarji? Moj odgovor je: nasprotno. Pokazali so, da slepota za tovrstno delo in opravilo ni ovira. Ali je težava v pomanjkanju denarja? Ni. S skromnimi sredstvi in prilagoditvami ter dobro voljo smo pokazali in dokazali, da zmoremo. Ena od težav pri tem je, da je šolanje in vključevanje ljudi s posebnimi potrebami ena velika, zaenkrat napol rešena težava. Dalje, dokler bomo naše učence poučevali zgolj za točke in podatke, ne pa celostno, za življenje, to je na motivacijskih, čustvenih in socialnih spretnostih otrok, bo tako. Dotlej bodo težave. In govorili bomo o težavah, namesto o zgodbah z uspehom. Ta projekt pa je pokazal tudi možno pot: da se težave lotimo kot izziva, da ovire rešujemo korak za korakom in da se s sodelovanjem znotraj Zavoda in zunanjih sodelavcev da težavo pretvoriti v uspeh.

Zakaj ne bi še pri kakšni drugi težavi poskusili recepta, ki se je izkazal kot učinkovit?

[Na vrh](#)

PAMETNI TELEFONI: Dve slovenski knjižni aplikaciji; Biblos in MCobiss

Avtor in sodelavec: *Jožef Gregorc*

Lektoriranje: Albert Kolar

[Pošljí komentar](#)

V tokratni številki si bomo pogledali dve slovenski knjižni aplikaciji. To sta Biblos in MCobiss. Obe dve aplikaciji sta mobilni različici spletnih storitev. Prva je knjigarna in knjižnica, ki omogoča uporabnikom nakup in izposajo gradiv, ki jih lahko preberate potem na telefonih, druga pa je mobilna različica Cobissa. Cobiss je storitev, ki nam omogoča, da upravljamo s svojimi rezervacijami knjig, podaljšujemo izposojeno gradivo ipd.

Biblos

Biblos je storitev, ki je pri nas prisotna slabo leto. V testno fazo je vstopila v začetku leta 2013, kot produkcijska storitev pa teče od junija 2013. Storitve lahko v GROBEM primerjamo z elektronskim informacijskim sistemom Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije, vendar ima storitev nekatere izboljšave, ki dejansko ustvarijo pravo knjižnico iz tega. To pomeni, da je gradivo zaščiteno in se po roku izposoje zaklene in ga ni več možno uporabljati. Če ga želimo brati naprej, si moramo gradivo ponovno izposoditi. To je možno, če nas ni že kdo prehitel, saj je število izvodov, ki so na voljo za izposajo, omejeno. Tudi mobilna različica storitve sledi tem ciljem.

Za: Standardno prijavnó okno,

Proti: Jedro aplikacije se ne drži navodil za dostopnost, kar pomeni, da je za uporabnike bralnikov zaslona praktično neuporabna.

Sklep: Če bi aplikacijo ocenjeval z vidika dostopnosti z zvezdicami od 1 do 5, bi po moji presoji prejela 1,5 zvezdice. Aplikacijo rešuje standardno prijavnó okno. To je edino, kar lahko pohvalim v mobilni različici. Zamerim jim predvsem to, da so dostopnost v spletni izdaji lahko upoštevali, v mobilni različici storitve pa ne.

MCobiss

MCobiss je Cobiss na mobilnem telefonu. Omogoča pregled lastne izposoje v knjižnicah, kjer si član, pregled najbolj branih gradiv, ima knjižno polico, v lasten profil lahko dodajamo priljubljene knjižnice in drugo. MCobiss je privlačen zaradi tega, ker lahko po knjižnicah iščemo, kadarkoli se nam zahoče.

Za: Dostopna vsebina, v jedru aplikacije označena polja...

Proti: Slabo zasnovan začetni zaslon, občasne težave z omrežjem

Sklep: Z vidika slepega uporabnika je aplikacija, ko premagaš začetne težave, koristna za uporabo in bi jo z zvezdicami brez pridržkov ocenil s 3,5 zvezdicami. Velik minus si zasluži predvsem zaradi tega, ker je začetni zaslon rez slabo zasnovan. Ko sem jo prvič testiral, sem pravzaprav že hotel test zaključiti, ker je zaslon dajal

občutek, da je to to. V jedro aplikacije sem zašel po naključju in tako tudi ugotovil, kje je "haklc".

Obe dve aplikaciji sem testiral na sistemu Android različice 4.4.2 s TalkBackom 3.5.1. Dostopni sta v Googlovi tržnici na naslovu play.google.com. Uporabniki platforme iOS imajo ti aplikaciji prav tako na voljo v iTunes.

[Na vrh](#)

NAMIGI IN NASVETI: Zaščitimo domače Wi-Fi omrežje, Nastavimo uro samodejnega izklopa našega računalnika

Avtor in sodelavec: *Brane But*

Lektoriranje: avtor

[Pošlji komentar](#)

81. Zaščitimo domače Wi-Fi omrežje

Prenosniki, tablični računalniki in pametni telefoni so glavni krivci, da lahko domača brezžična omrežja zaznamo za praktično vsakim vogalom. Nemalo takšnih omrežij sploh ni zaščitenih ali pa je njihova zaščita neustrezna. V kolikor naše omrežje za brskanje po spletu uporabljajo tudi neznane (ali znane, vendar nam manj ljube) osebe iz naše okolice, bomo to v najboljšem primeru občutili z nekoliko počasnejšim odpiranjem spletnih strani. Nepooblaščen uporabnik pa lahko naše omrežje zlorablja tudi za prenos nelegalnih vsebin, pošiljanje neželene in grozilne elektronske pošte ali vdore v druge računalniške sisteme itn. Z nezaščitenim omrežjem pa nepridipravom odpiramo tudi vrata za dostop do podatkov, ki so shranjeni na vseh ostalih napravah v domačem omrežju.

Oglejmo si nekaj načinov oz. korakov za varno uporabo domačega Wi-Fi omrežja:

Preverimo nastavitve svojega usmerjevalnika (ang. router). Poznati moramo IP naslov svojega usmerjevalnika ter uporabniško ime in geslo, ki ju potrebujemo za dostop do nastavitvev. Te podatke najdemo v uporabniškem priročniku, ki smo ga prejeli ob nakupu usmerjevalnika. IP naslov (izgledal bo približno tako: 192.168.1.1) vpišimo v naslovno vrstico svojega spletnega brskalnika in se prijavimo v spletni vmesnik usmerjevalnika.

Spremenimo privzeto uporabniško ime in geslo. Po uspešni prijavi v spletni vmesnik usmerjevalnika najprej zamenjajmo privzeto uporabniško ime in geslo. Tako bomo nepridipravom otežili dostop do nastavitvev svojega routerja. Priporočljivo je tudi, da dostop do nastavitvev routerja omogočimo le za naprave, ki so na usmerjevalnik povezane s kablom.

Spremenimo privzeto ime za svoje brezžično omrežje (SSID) in ga skrijmo. Za ime omrežja ne uporabimo svojega imena, naslova ali drugih osebnih informacij. Nato svoje omrežje še skrijmo. Tako bo moral vsakdo, ki bi se želel v naše omrežje vključiti, ime omrežja poznati in ga v svojo napravo tudi vpisati.

Omogočimo šifriranje brezžičnih komunikacij. V prejšnjem koraku smo ime svojega omrežja skrili, še vedno pa moramo svojo brezžično komunikacijo šifrirati. Pri tem izberimo možnost šifriranja WPA2 in izberimo geslo, ki ga bomo morali vpisati v vsako napravo, ki se bo želela povezati v naše omrežje. Izberimo dolgo geslo, ki vključuje kombinacijo črk, števil in znakov.

Filtriranje MAC naslovov. Vsaka naprava (namizni računalniki, prenosniki, tablični računalniki, telefoni itn.) ima svoj unikatni MAC naslov. Usmerjevalnik lahko nastavimo tako, da vstop v naše brezžično omrežje dovoli le napravam, katerih MAC

naslove že pozna. Pred tem moramo MAC naslove svojih naprav vpisati v nastavitve usmerjevalnika.

Nekateri usmerjevalniki omogočajo tudi nastavljanje moči oddajanja brezžičnega signala. Tako lahko ustrezno zmanjšamo doomet omrežja izven svojega stanovanja ali hiše. Priporočljivo je tudi, da posodobljamo strojno programsko opremo (ang. firmware) svojega usmerjevalnika. To bomo našli na spletnih straneh proizvajalca našega usmerjevalnika.

Pri vsem tem pa ne pozabimo na protivirusno zaščito svojih naprav v domačem omrežju.

Vir: [Računalniške novice](#)

82. Nastavimo uro samodejnega izklopa našega računalnika

Verjetno se nam je že zgodilo, da smo želeli, da se nam računalnik čez nekaj časa samodejno ugasne, saj je bil ravno med iskanjem virusov ali pa snemanjem kakšne datoteke z interneta, mi pa smo morali nekam oditi. Vse to in še več je možno tudi rešiti. Ena lažjih poti do tega je uporaba zelo zanimive brezplačne aplikacije Wise Auto Shutdown, ki deluje na vseh novejših operacijskih sistemih Windows. Dosegljiva je na internetnem naslovu [Wise Auto Shutdown](#)

Aplikacija Wise Auto Shutdown nam omogoča, da se ob določenem času izvedejo različni ukazi v zvezi z delovanjem računalnika. Tako ji lahko ukažemo, kdaj naj se računalnik ugasne. Ukažemo pa ji lahko še nekatere druge stvari, kot so na primer čas ponovnega zagona, čas prehoda delovanja v mirovanje in še kaj.

Aplikacija nam ponuja več možnosti v zvezi s tem, kdaj naj se določen ukaz izvrši. Ukaz se lahko izvrši vsak dan ob določeni uri, lahko se izvrši samo enkrat ob točno določenem dnevu in uri, lahko pa se izvrši čez točno določeno število ur in minut od trenutka našega nastavljanja časa. Za konec velja omeniti še to, da nam aplikacija med drugim omogoča, da nas pet minut pred izvršitvijo ukaza na izvršitev tudi opozori.

Povezava: [Wise Auto Shutdown](#)

[Na vrh](#)

OGLASNA DESKA: Bo projekt Večerja v temi prešel v podjetniško obliko?

Avtorica: *Slavica Bukovec Zupanič*

Lektoriranje: Albert Kolar

[Pošljí komentar](#)

Danes poklicev, »rezerviranih« za slepe, kot je bilo še pred kratkim delo telefonista, ni več. Zato je treba iskati možnosti med poklici, ki so do zdaj »pripadali« le videčim. Projekt Restavracija v temi je le eden od poskusov v iskanju zaposlitve za slepe in slabovidne. Ta učni inkubator bi naj pokazal pot do podjetniške oblike, ki bi dajala kruh tudi komu od oseb z okvaro vida. Na izziv se je že odzvala Tanja Šubelj, močno slabovidna podjetnica, ki je v nagovoru po večerji v temi natakarkem povedala: »Na jok mi gre, ko vidim, kaj ste dosegli! Slepí ne smemo biti le usmiljenja vredni, kot je to že od Avstro-Ogrske naprej! Imamo druga čutila, vohamo in občutimo marsikaj bolje kot drugi in gledamo tudi s srcem. A na žalost je tako, da ne moremo sami leteti, če nam drugi ne dajo kril. Res je, da ne vidimo, a smo spoštovanja vredni. Upam, da boste vsi natakarkji kmalu dobili ponudbo za delo!« (citat iz revije Jana)

Tanja Šubelj je članica MDSS Ljubljana. Močna slabovidnost je pri njej posledica dolgo prikrite bolezni. Sicer pa je ženska, ki ima izreden čut za povezovanje ljudi, nalezljivo energijo in polno malho načrtov. Kot poznavalka starin, predvsem starih orodij, je ustanovna članica društva za ohranjanje in oživljanje kulturne dediščine Skrinjca.

Njena skrb je organizacija prireditev v Domačiji Rus. Gre za bivšo furmansko gostilno iz Šentvida pri Lukovici, katere ponudba danes obsega domačo gostilno s tradicionalnimi slovenskimi jedmi, baročno dvorano, v kateri organizirajo poroke, posebne sobe z razstavami starih predmetov in galerijo, kjer so na ogled razstave umetniških del. Po njenih besedah je glavni namen prireditev druženje ljudi, ohranjanje kulturne dediščine in ljudskega petja.

Informacijo, da se glede Restavracije v temi čisto resno plete dogovor med Zavodom za slepo in slabovidno mladino in Domačijo Rus, sem preverila pri organizatoriki prireditev na omenjeni domačiji in avtorici zamisli Tanji Šubelj.

Ker Tanja rada vedno znova preseneča svoje goste, je bilo povsem na mestu najprej vprašanje: »Kakšen izziv vam predstavlja postreči goste v popolni temi? Bi naj to bila obogatitev vaše že tako široke ponudbe?« Sledi seveda pričakovan samozavesten odgovor: »Glede na to, da smo na domačiji v prejšnjih letih delali po vzoru »Gostilna vsak dan« in smo v zadnjem času dali prednost »pomembnejšim dogodkom«, ki so le delno vezani na gostinstvo (poroke, poslovna srečanja, kulturne prireditve), sem prepričana, da bi s svojo energijo zmogli speljati tudi Večerje v temi.«

Pravi, da je k tej odločitvi največ prispevala lastna izkušnja slabovidnosti. Čeprav njeno delo ni strogo povezano s samim gostinstvom, ampak s spremljajočimi prireditvami, je na podlagi izkušenj prepričana, da tudi slep človek, če seveda ima popoln red in stvari na svojem mestu, lahko opravlja tudi takšen poklic.

»V svojem življenju se zelo borim, da bi mi bila z manjšimi označitvami olajšana pot do cilja,« razlaga podjetnica in zato je, kot pravi, povsem razumljivo, da bodo

poskrbeli za ustrezne prilagoditve in označbe. Na domačiji so že pričeli z prenovitvenimi deli, odstranili bodo vse štrleče robove, pripravili taktilne talne oznake, opise v brajci in zvoku ter naredili oporne točke. Toda te šele, ko bodo slepi natararji povedali, kje jih potrebujejo. A Tanjini načrti se ne ustavijo samo ob pogrjnjeni mizi: »Poleg večerje v temi mislimo ponuditi tudi kulturno dogajanje: od razstav, ki bodo potekale opisno, do bralnih večerov, ... Ha ha ha, tudi poročili se boste lahko v temi.« Ne pozabi pa Tanja poudariti, da je za uspešno podjetništvo poleg dobrih idej in smelih načrtov izrednega pomena povezanost z ljudmi. Po njenem ji pri slednjem pomagajo vsa notranja in zunanja čutila ter k temu dodaja: »Moram povedati, da je včasih premagovati težave zaradi slepote zelo lahko, če spoštuješ samega sebe in svoje notranje vrednote. A da ne bo videti, da sem zmožna narediti vse sama, nikakor ne! Toda s svojo energijo lahko pokažem ljudem, da jih imam rada in s tem dobim marsikatero pomoč, ki jo potrebujem, da lahko izpolnjujem svoje sanje iz mladosti. Saj poznate stavek, da smo slepi kot angeli z zlomljenim krilom in če želimo leteti, se moramo objeti.«

Upajmo, da bo tudi objem prispeval k hitrejšemu prehodu od projekta do tiste končne oblike, ki bo izpolnila sanje Anje, Tanje in Gorana. Vsi trije natararji že prav težko čakajo!

[Na vrh](#)

NOVIČKE: Nov program - Pametni koledar za slepe za Windows, brezplačno do bralnika zaslona Window Eyes for Windows, Jaws 15 z revolucionarno novostjo touch cursor, Izšla zadnja različica Talksa 5.50 za Nokije, Sistem piano z enim plačilom nudi kar 35 storitev na enem mestu, Za določitev datuma vaše poroke se lahko posvetujete s Facebookom, Windows 9 se razvija hitreje od pričakovanj

Avtor in sodelavec: *Jure Srebrovič*

Lektoriranje: Albert Kolar

[Pošlji komentar](#)

Na voljo nov program Pametni koledar za slepe za Windows

Ekipa prijateljev iz Srbije z računalniškim programerjem na čelu je izdelala program Pametni koledar, ki je trenutno na voljo v treh jezikih. Program je zasnovan tako, da vsako uro prebere točen čas, z ukazi control f10 do f12 pa tudi ostale podrobnosti. Program je po namestitvi treba kupiti in aktivirati, brezplačno pa naj bi deloval 30 minut. Program se integrira v sistemsko vrstico (System Tray), kjer z levim klikom (pri Jawsu v system trayu alt d) pove točen čas in datum, z desnim klikom (pri Jawsu v system tray samo enter) pa dobimo možnost nastavljanja programa. Poleg izgovarjanja datuma in ure ima koledar še naslednje funkcije: nastavitve alarma (to služi kot neke vrste budilka na računalniku), nastavimo si lahko opomnik (tako zvočni kot pisni), ki se bo potem predvajal ob naprej določenem času in v koledar lahko uvozimo tudi svoje zvoke za gong. Smart calendar je iz srbskega preveden v tri jezike: angleškega, hrvaškega in slovenskega. V slovenščino ga je prevedel gospod Boris Blagojevič skupaj z mojimi popravki, v ostale jezike pa kar sam glavni programer Darko Milošević. Program lahko naročite pri glavnemu programerju programa Darku Miloševiću. Kontaktirate ga lahko preko programa Skype na ime: darkic3727. Testno različico pa lahko dobite prav tako pri Darku, ali pa pri meni na e-poštnem naslovu jure.srebrovic@guest.arnes.si

Imetniki MS Office 2010 brezplačno do bralnika zaslona Window-Eyes for Windows:

15. januarja sta Microsoft in GW Micro podpisala pogodbo, da bodo v prihodnje imetniki MS Office dobili brezplačen bralnik zaslona: Window-Eyes for Windows. Pravzaprav ga lahko tisti, ki ima legalno verzijo Office 2010, preizkusi že sedaj. Tako bo v prihodnje le z nakupom paketa MS Office 2010 ali višje možno priti do brezplačnega bralnika zaslona, kar pomeni, da se bo najverjetneje vse skupaj pocenilo. MS Office lahko stane relativno malo. Slaba plat pa je, da Window-Eyes for Windows dela zelo dobro na internetu, zaenkrat pa ne tako dobro tudi v programih, ki so v MS Office, kar pa naj bi se (tako se predvideva) v prihodnjih verzijah popravilo, saj naj bi po tej pogodbi imeli dostop do programske kode Microsofta. Težava brezplačnega Window-Eyes for Windows naj bi bila tudi, da ima samo en govor, pa še ta ni preveč dober. Neuraden podatek je, da dela program tudi z govornimi sintetizatorji Sappi 5, kar lahko, če uporabljate Eliško, WinTalker, Espeak ali pa katerokoli drugo sintezo, govor precej izboljša. Sicer Window-Eyes na trgu ni novost, saj obstaja že precej let. Novo je le to, da se bo povezal in bo brezplačno na voljo s programskim paketom MS Office.

Vir: Mailing lista Pomagajmo si, Marino Kačič.

Jaws 15 z revolucionarno novostjo Touch Cursor:

Jaws 15, ki je izšel še v letu 2013, se lahko pohvali z novostjo, poimenovano Touch Cursor. Ta funkcija se aktivira tako, da pritisnemo shift in številski plus, izključimo pa ga z dvakratnim pritiskom na številski plus. Poenostavljeno, vklop shift in jaws cursor, izklop pa shift in 2 krat PC cursor. Ko se Touch Cursor vključi, se lahko s puščicami levo ali desno ter gor in dol sprehajamo po objektih, kakor s prstom na telefonih na dotik. Objekte nato odpiramo s pritiskom na enter. Ta funkcija je še posebej primerna v nekaterih menijih Windows 8, neuradno pa sem izvedel, da odlično deluje tudi v programu Nokia Ovi suite, ki sicer ni podprt z nobenim bralnikom zaslona. Jaws 15.0 lahko prenesete s strani:

<http://www.freedomscientific.com/downloads/http/http-downloads.asp>,

kjer potem izberete, ali želite 32 ali pa 64 bitno izdajo Jawsa.

Izšla zadnja različica Talksa 5.50 za Nokije Symbian:

Podjetje Nuance je 13.2.2014 objavilo zadnjo različico programa Talks za Symbian telefone 5.50. Objavili so, da je to čisto zadnja različica, saj se Symbian ne proizvaja več, prav tako pa se ne bo več proizvajal Talks. Talks 5.50 lahko nadgradijo vsi uporabniki, ki so ga kupili po 13. novembru 2007. V oktobru 2012 je izšla zadnja večja nadgradnja Symbiana Symbian Belle 2. Sistem Symbian se je dokončno nehal posodabljati s prvim januarjem 2014. Tako pri Symbianu kot pri Talksu žal ne moremo več pričakovati nobenih posodobitev. Bo pa Talks še naprej na voljo obstoječim Symbian telefonom, vendar brez nadaljnjih posodobitev.

Sistem Piano z enim plačilom nudi kar 35 različnih storitev na enem mestu:

Sistem Piano vam omogoča, da z enim plačilom neomejeno dostopate do 35 različnih storitev, zbranih v tem sistemu. Piano je skupni ključ, ki omogoča dostop do številnih spletnih medijev v Sloveniji. Za plačilo 4.89 € dobimo: poln dostop do Dnevnika, Poslovnega Dnevnika, člankov iz zakulisja, podjetje Nevtron & Company d.o.o, ki pripravlja Računalniške novice, Gorenjski glas, Primorske novice, Večer in še mnogo tega.

Vir: <https://www.pianomedia.si/package>

Za določitev datuma vaše poroke se lahko posvetujete kar s FaceBookom:

Programerji ameriškega spletnega portala Time so za uporabnike Facebooka pripravili zanimivo aplikacijo, ki vam prikaže, kdaj je najboljši čas za vstop v zakonski stan. Družbeno omrežje FaceBook je 4.2.2014 praznovalo že 10. obletnico svojega obstoja. FaceBook še vedno uporablja dobra milijarda ljudi širom sveta. Ker ima vsak že na stotine takšnih ali drugačnih prijateljev, so programerji ameriškega portala Time pripravili aplikacijo, ki vam prikaže, kdaj je najboljši čas za vašo poroko. Novost najprej analizira vaš profil in profil vaših prijateljev s poudarkom na tistih, ki so že poročeni. Namenski algoritem nato izračuna primerno starost za poroko, pri tem pa upošteva le tiste podatke, ki naj bi bili verodostojni oziroma potrjeni, saj pravo letnico

poroke namreč vpiše le četrtnina uporabnikov FaceBooka. Ta aplikacija spletnega portala Time je namenjena zgolj zabavi in jo nikakor ne smete jemati resno.

Aplikacija je dosegljiva na povezavi:

<http://bit.ly/po-ro-ka>

Vir: <http://www.racunalske-novice.com>

Windows 9 se razvija hitreje od pričakovanj:

Na svetovnem spletu se že dlje časa namiguje, da bo naslednja različica operacijskega sistema Windows 8 kar novi Windows 9. Čeprav se je sprva domnevalo, da bo Windows 9 izšel aprila 2015, bo ta pripravljen veliko prej. Številni spletni viri navajajo, da bo poskusna inačica Windows 9 zaradi pospešenega razvoja na voljo že konec avgusta oziroma v začetku septembra, različica, namenjena proizvajalcem namiznih in osebnih računalnikov pa naj bi bila pripravljena oktobra oziroma najkasneje sredi novembra 2014. Navadnim smrtnikom pa naj bi bil Windows 9 na voljo na začetku leta 2015. Kakšen bo Windows 9, je do zdaj bolj malo znanega, po vsej verjetnosti pa bosta vrnjena gumb in meni start. Še naprej pa naj bi bila zagotovljena podpora za novi grafični vmesnik. Novost naj bi bila tesneje povezana z mobilnim operacijskim sistemom Windows Phone 8 in igralno konzolo Xbox One ter bo po vsej verjetnosti na voljo v treh inačicah, in sicer sodobni Windows 9, pripravljen po vzoru zdajšnjega RT, tradicionalni x86 in tisti za večja podjetja. Podjetje Microsoft naj bi zasnove novega operacijskega sistema javnosti prvič predstavilo na aprilski razvijalni konferenci Build Developer Conference 2014.

Vir: <http://www.racunalske-novice.com>

[Na vrh](#)

© 2002-2014, [Uredništvo Rikoss](#), [Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije](#)